

AVENÇ

dels ANNALS de la

Societat Catalana d'Estudis Polítics, Econòmics i Socials

ANY 1

Buenos Aires, novembre del 1942

Nº 1

PRESENTACIO La consuetud ens obliga d'inserir unes quantes ratlles de presentació en el primer número d'aquest AVENÇ dels ANNALS de la "Societat Catalana d'Estudis Polítics, Econòmics i Socials". Aquesta Societat ha estat fundada per tal d'estudiar els problemes i els fets d'ordre polític, econòmic i social que tinguin relació amb Catalunya d'una manera directa o indirecta. Aquesta tasca serà encomanada als socis numeraris, els quals trobaran en els socis corresponsals no catalans un ajut en la contrastació d'experiències i de fets produïts fora de la nostra àrea nacional. Perquè la nostra entitat és un centre d'estudis i no pas un nucli polític de xoc, no està ni pot estar afiliada a cap partit polític, a cap organització sindical, ni a cap confessió religiosa. Poden formar-ne part catalans fidels a la Pàtria de qualsevol tendència, i ens plau de constatar que, entre les adhesions fins ara rebudes, destaca aquesta bella circumstància que, per part nostra, cap àvola maniobra no desvirtuarà. La qualitat específica de les persones que ens van trametent llur adhesió, ens fa esperar que els treballs acomplerts seran altament beneficiosos per a l'ordenació de la Catalunya de demà.

Per aquests motius, l'AVENÇ no és un full de combat, com tants d'altres que benauradament publiquen els catalans expatriats, sinó una mena de quadern on seran aplegats els estudis que presentin els socis numeraris, corresponsals i honoraris, i llegits i discutits en les nostres sessions acadèmiques. També escaurà de publicar-hi aquelles recensions i notes que, sense haver passat per aquell sedàs, tinguin, a juí dels directors de la "Societat Catalana", un interès evident. Es clar que tot això lògicament hauria d'aparèixer en els ANNALS que solen publicar les institucions del tipus de la nostra i que també preveuen els nostres Estatuts. Però, ara com ara, ni els mitjans financers amb què comptem ni les circumstàncies excepcionals en què vivim no aconsellen de retenir els treballs presentats pels nostres socis fins a l'hora que pugui ésser possible d'editar els ANNALS. D'ací que iniciem d'una manera modesta la publicació d'aquest AVENÇ, vehicle de relació nostra. En aquesta avinentesa saludem tots els qui s'interessin per les nostres tasques i requerim llur concurs. Saludem també les institucions i publicacions que, en aquesta hora procellosa, mantenen alt i digne el nom sagrat de Catalunya.

L'economia és el cycle constant de la vida col·lectiva. Quan parlem de l'economia d'un poble, parlem de tot allò que afecta la seva vida actual i potencial. Parlar de l'economia catalana és parlar del que Catalunya ha estat, és i serà. Catalunya no és un continent ni una illa, sinó el contrari. És una terra situada en un dels llocs més estratègics del planeta, relacionada amb tot el continent i camí de pas de les migracions vers la Península Ibèrica i el Continent africà. Malgrat que el

L'ECONOMIA CATALANA CONTEMPORANIA *) seu plafo fos accidentat i el seu terror poc fèrtil, ha sofert tota mena d'invasions des de tots els punts cardinals. Per aquest fet, l'origen de la seva població és divers. Si enlloc no es pot parlar avui d'una raça definida, menys a Catalunya, on s'han mesclat nissagues de la més variada procedència. Catalunya és, de més a més, un país molt petit. La superfície de la "Catalunya estricta" només té 32.192 quilòmetres quadrats -- un xic més que la dècima part de la Província

cia de Buenos Aires --, amb un des-
avantatge: que, essent un país mun-
tanyós i trencat, més de la meitat
de la superfície és inapte per a
un conreu productiu. Les muntanyes
son en gran part rocoses i sense
terra vegetal, de vessants escar-
pats i tosses àrides, i tan sols
poc més de la meitat de llur super-
fície està revestida de pastures o
de boscos. La riquesa minera de Ca-
talunya és escassa. No té ports na-
turals ni grans platges marines.
Per llei natural, Catalunya no es
pot considerar un país ric. El cli-
ma és, ja no cal dir-ho, la condició
més favorable de tot el conjunt
d'elements naturals que determinen
l'economia de Catalunya.

L'esperit mercantil dels cata-
lans. - Costa d'endevinar els motius
pels quals Catalunya va tenir una
empenta comercial tan vigorosa des
del segle XII al XV, empenta que va
portar-la fins a les terres més
orientals de la Mediterrània. Es
evident que les seves indústries i
la seva producció eren inferiors a
les de les terres dominades pels
sarraïns i també a les dels països
del Nord. També, aparentment, era
inferior la seva cultura. A Cata-
lunya no hi ha monuments ni altres
vestigis d'esplendor medieval com-
parables als que serveixen encara les
nacions veïnes. El geni mercantil
de Catalunya és, doncs, un fenomen
aïllat que no respon a un plexe
orgànic i que fóra, potser, atribuï-
ble a la barreja de races i a la
poca conformitat de la població
amb la servitud feudal. Cal conve-
nir, però, que l'esperit mercantil
dels catalans ha estat la base pri-
mera de llur riquesa. Varen fer
com els fenicis, com els holandesos
i com els anglesos, que, sense pro-
duïr ells mateixos, mercadejaren
amb tot, i, igual que aquests pobles,
esmerçaren llurs guanys a millorar
la pròpia terra i la pròpia pro-
ducció.

El desenvolupament fabril i ma-
nufacturer. - La depressió econò-
mica de Catalunya es va accentuar
després de la unió amb Castella.
En canvi hi ha senyals evidents
que la seva prosperitat moderna co-
mença poc després del 1714 i s'ac-
centua a l'època de Carles III.
El desenvolupament fabril i manu-
facturer són d'aquella època. La
producció de teixits, de joieria,
de mobles de sèrie i d'articles
de ferro forjat es multiplica, la
qual cosa vol dir que troba mercat.
La transformació produïda pel ma-
quinisme modern es produeix a Cata-
lunya abans que a les altres te-
rres peninsulars; això indica avi-
desa i vigoria superiors, i també
capitals disponibles per a l'ad-
quisició de maquinària costosa.

-11- Densitat de població. - La den-
sitat de la població a Catalu-
nya ha estat superior, des del
temps dels romans, a la de la
resta d'Espanya. L'any 1935 te-
nia 2.921.216 habitants, 440.338
més que el 1920. En cent anys,
la població de Catalunya s'ha
duplicat, per bé que guarda un
ritme inferior al general d'Es-
panya, que ha triplicat la seva
població en el mateix període.
El ritme de creixement s'acce-
lerava en els darrers temps:
els saldos migratoris des del
1923 al 1936 donaren una xifra
positiva de 295.678, superior a
la de l'Argentina en el mateix
temps. Els naixements mante-
nien la proporció del 19 per
mil i les defuncions, en el
15,2 per mil. Hi havia trenta-
set poblacions de 5 a 10.000
habitants; nou de 10 a 20.000;
deu de 20 a 50.000; dues de
més de 50.000, i una de un mi-
llió 339.000 habitants. La po-
blació ocupada en feines retri-
buïdes sumava 1.269.000, de la
qual 390.000 s'acupaven en tre-
balls agropecuaris, 203.000 en
les indústries tèxtils, 104.382
en el comerç, 88.000 en la metal-
lúrgia, 73.000 en la construcció,
45.000 en les indústries quími-
ques, 40.000 en vestits i con-
feccions, 26.000 en indústries
de l'alimentació, 38.000 en mo-
bles i fusteria, i 27.000 en
cuirs i calçat.

La riquesa catalana. - Aquest
petit esboç del cens professio-
nal de Catalunya indica que el
seu desenvolupament era força
orgànic, i que, a despit de mante-
nir la preponderància de les
indústries tèxtils, excel·lia
també en altres aspectes de la
producció, particularment en
les indústries agropecuàries.
Per bé que la producció cerea-
lista no bastava a satisfer la
tercera part de les necessitats
de consum, cal veure què repre-
sentava la intensitat de la
seva producció en la petita
àrea destinada a aquesta mena
de conreu, una de les més ele-
vades del món. En matèria de
vins, olis d'oliva, fruites i
verdures, no sols proveïa amb
escreix el seu propi mercat,
sinó que produïa en abundor
per a l'exportació. Els seus
fruits primerencs triomfaven
en els millors mercats d'Eu-
ropa, i la sola exportació de
patata primerenca deixava un
saldo anual de 60.000.000 de
pessetes. El bestiar, particu-
larment boví, mular i asnal,
havia millorat considerable-
ment les races i els tipus, i
representava una riquesa de

2.333 milions, o sigui el 37 per cent de la total d'Espanya. La riquesa agrària era d'una valor conjunta de 7.850 milions, poc més o menys el 10 per cent de la total d'Espanya, xifres importants si es té en compte que el territori és solament el 6.38 per cent de tota la superfície de l'Estat.

La riquesa minera representava el 12 per cent de la total d'Espanya, i la riquesa industrial era estimada en 35.186 milions, o sia el 43 per cent. El comerç i el transport s'avaluaven en 1.980 milions, que era, també, el 33 per cent del total; els ferrocarrils, en 1.210 milions, que n'eren el 20 per cent, i la marina mercant, en 91 milions, o sia el 30 per cent del total d'Espanya. Catalunya passava el 20 per cent del deute de l'Estat espanyol, amb una aportació de 4.360 milions, mentre que la seva aportació a les despeses generals de l'estat representava el 23 per cent del total, de les quals solament un 11 per cent eren aplicades a Catalunya.

Les rendes de la riquesa catalana donaven una mitjana de 2.211 dòlars per habitant, la qual cosa col·locava a Catalunya en el cinquè lloc entre els països més rics del món. Excel·lien els Estats Units de Nord-Amèrica amb 3.338, Canadà amb 2.762, Suïssa amb 2.730 i Anglaterra amb 2.392. Sense que Catalunya fos un país imperialista, la seva situació econòmica li donava la categoria d'imperi. Quant a la valoració per quilòmetre quadrat, Catalunya ocupava el quart lloc, en l'ordre següent: Anglaterra, 440.300 dòlars; Bèlgica, 351.280; Suïssa, 270.970, i Catalunya, 192.860.

Hi havia 8.755 quilòmetres de carreteres pavimentades; 415 línies regulars d'autoòmnibus; 1.847 quilòmetres de ferrocarrils, que l'any 1935 transportava més de 33 milions de passatgers i 6.250 milions de tones de mercaderies. Hi havia 81.750 automòbils registrats, o sia un per cada trenta-set habitants. Tots els pobles tenien comunicació telefònica o telegràfica. Els vaixells entrats als ports de Catalunya el 1935 foren 7.615, els quals transportava 120.000 passatgers, prengueren 958.000 tones de càrrega i en deixaren 5.100.000 tones.

Comparació amb altres països.—Un examen superficial d'aquestes dades podria induir-nos a creure que Catalunya era un país de primer ordre en allò que a civilització material respecta. Però observarem tot seguit les seves falles si la comparem amb altres

països de les mateixes dimensions. Entre els que formen part d'una massa econòmica superior, Catalunya tot just si resisteix comparació amb certes regions d'Alemanya, Gran Bretanya, Estats Units o Austràlia. Quant als països independents, Suïssa per exemple, sense vistes al mar, té més d'un milio d'habitants més que no pas Catalunya. Bèlgica té 8 milions 500 mil i Holanda ben a prop d'aquesta xifra. El capitalisme modern s'ha desenvolupat triomfalment en aquests països de superfície poc més o menys com la de Catalunya. Aquell que més s'hi assembla és Dinamarca, país de mal clima i de mala terra per al conreu, però que, com Catalunya, ha vençut els desavantatges naturals. Val a dir que el nou perfil social de Catalunya tenia moltes similituds al de Dinamarca, país que, en virtut de la seva història, l'homogeneïtat i el sentiment constructiu dels seus fills, és ja un fet definitiu i permanent. La tendència cooperativista de Catalunya, però, el creixement dels seus sindicats agrícoles per a la industrialització i la comercialització dels fruits de la terra, i la marcada nivellació de les fortunes individuals, encara que fossin les línies perceptibles dels darrers temps, indicaven una possible cristallització social bàsica de caràcter propi que, sense contradir l'arrelat individualisme ètnic, començaven a dibuixar una economia de caràcter mixte força distinta de la dels altres pobles mediterranis.

Catalunya ahir i avui.—Encara que en els temps moderns hem vist improvisar fortunes personals, l'elevació dels salaris, la creixença constant de la individualitat econòmica independent, i l'elevació de l'estàndard de vida de l'obrer, constituïen el fenomen predominant i el més prometedor per a l'economia de Catalunya. En realitat, puc afirmar, per observació i per experiència directa, que Catalunya era un dels països on es vivia millor i on existien més elements de confort per a la massa de productors. Les mil i tantes cooperatives i les mil i tantes mutualitats reunien prop del 40 per cent de la població de Catalunya. Una sola Caixa d'Estalvis tenia, l'any 1936, un capital de més de 1.000 milions de pessetes d'imposicions. Catalunya era el poble del món on es feia més consum de xampany per capita i on es dormia en més bons matalassos. L'obrer català era dels qui coneixien més plaers i més luxes.

-14-

Catalunya fou, per raó de les circumstàncies, la que més va perdre a conseqüència de la guerra d'Espanya. El quadre que hem exposat té poca semblança amb la realitat actual. Si bé és cert que el nivell universal de riquesa està en descens a causa de la guerra mundial, en allò que a Catalunya afecta no cal dir que les proporcions anteriors avui són fora de tota possibilitat. El crim comès amb Espanya, a Catalunya va tenir conseqüències poc menys que irreparables. De l'abundor antiga s'ha passat a termes de veritable fam i misèria. Descriure només vagament la situació actual, requeria una altra conferència. Per ara limitem-nos a esperar que el geni

creador dels catalans, que va saber superar les repetides adversitats històriques, també sabrà superar aquesta prova, que és, potser, la més dura de totes.

MANUEL SERRA i MORET

*) Tot i que no es tracta d'un treball tramès a la nostra Societat, inserim, a causa del seu evident interès, aquesta síntesi de la conferència que Manuel Serra i Moret donà, el 1er. d'agost proppassat, al saló-teatre del Casal de Catalunya, dintre el cicle organitzat per l'Agrupació Cultural Catalana. No cal dir que el tema serà tractat en particulars estudis dins les nostres pròximes tasques.

DOCUMENTS

La Carta de l'Atlàntic.— Ens sembla interessant de reproduir, en versió catalana, el text de la declaració formulada el 14 d'agost del 1941 pel President Roosevelt i el Premier Churchill, en la qual els EE.UU. de Nord-Amèrica i Gran Bretanya basen llurs esperances per a un millor esdevenidor del món. Diuen els vuit punts:

- 1.—Llurs països no cerquen pas d'engrandir-se, ja sigui sota el punt de vista territorial o en altra forma.
- 2.—No desitgen canvis territorials que no estiguin d'acord amb la voluntat lliurement expressada pels pobles interessats.
- 3.—Respecten el dret de tots els pobles del món per a elegir la forma de govern sota la qual desitgin viure, i aspiren a veure restablerts els drets de sobirania i de govern propis en aquells països on per la força n'han estat privats.
- 4.—Llurs països faran allò que calgui, amb el degut respecte a les obligacions actuals, per tal que tots els Estats, grans o petits, victoriosos o vençuts, gaudeixin en l'esdevenidor de l'accés en termes d'igualtat al comerç i a les matèries primes del món que siguin necessàries per a llur prosperitat econòmica.
- 5.—Llurs països desitgen realitzar la més àmplia col.laboració entre totes les nacions en matèria econòmica, amb el fi d'assegurar per a totes elles millors condicions de vida, progrés econòmic i seguretat social.
- 6.—Després de la destrucció de la tirania nazi, esperen veure establerta una pau que permetrà a totes les nacions de viure en seguretat dins de llurs propis

límits territorials, i la seguretat que tots els homes, en tots els països, puguin viure lliures de la por i de la necessitat.

- 7.—Aqueix estat de pau permetrà a tots els homes de recórrer les mars i els oceans del món sense obstacles.
- 8.—Llurs països creuen que totes les nacions del món, tant per motius realistes com per raons espirituals, han d'arribar a l'abandonament de l'ús de la força. Com que no podrà ésser mantinguda una pau futura si els armaments de terra, mar i aire continuen essent emprats per nacions que amenacin o puguin amenaçar amb una agressió fora de llurs fronteres, creuen que durant l'establiment d'un sistema de seguretat general més ampli i durador, és essencial el desarmament d'aquelles nacions. Llurs països desitgen, igualment, ajudar i encoratjar totes les altres mesures pràctiques que alleugin els pobles amants de la pau, de l'esclafadora càrrega dels armaments.

MANUEL REVENTOS

No volem deixar passar per alt la mort de Manuel Reventós, suara esdevinguda a Catalunya. Tenia 52 anys, s'havia doctorat en lleis el 1917 i perfeccionà els seus estudis a la Universitat de Berlin. Era professor d'Economia Política a l'Escola d'Alts Estudis Comercials de Barcelona, a partir del 1920. Fou el primer Director General de Comerç de la República Espanyola i Vocal de la Comissió Mixta de Traspàs de Serveis. Amb la seva mort, Catalunya perd una de les seves valors més positives.